

خلاصه پلان استراتژیک پوهنهی اقتصاد

دوره پلان: ۱۴۰۳-۱۴۰۷

پوهنهی اقتصاد پوهنتون بادغیس به عنوان یکی از نهادهای علمی و آموزشی این پوهنتون، در راستای تربیه کادرهای مسلکی و متخصص در عرصه های اقتصادی، مالی و بانکی فعالیت می نماید. این پوهنهی در سال ۱۳۹۱ ایجاد گردیده و فعالیت های آموزشی خویش را از سال ۱۳۹۲ آغاز نموده است. در حال حاضر، پوهنهی اقتصاد دارای دو دیپارتمنت «اقتصاد ملی» و «امور مالی و بانکی» می باشد.

پلان استراتژیک پوهنهی اقتصاد برای دوره پنج ساله ۱۴۰۳ تا ۱۴۰۷، در هماهنگی با پلان استراتژیک پوهنتون بادغیس و رهنمودهای وزارت تحصیلات عالی تدوین گردیده است. هدف اساسی این پلان، تعیین مسیر روشن برای ارتقای کیفیت آموزش، توسعه تحقیقات علمی، تقویت ظرفیت استادان و محصلان، بهبود خدمات آموزشی و ایجاد ارتباط مؤثر با جامعه و بازار کار می باشد.

چشم انداز

پوهنهی اقتصاد پوهنتون بادغیس تلاش می نماید تا در سطح ملی به جایگاه برتر در تربیه نیروی متخصص و کارآفرین مطابق نیازهای بازار کار دست یابد و از طریق تحقیقات علمی، در حل مسائل اقتصادی جامعه سهم مؤثر داشته باشد.

مأموریت

پوهنهی اقتصاد با استفاده از ظرفیت اعضای هیئت علمی و امکانات موجود، در راستای ارتقای کیفیت آموزش و پژوهش، ارائه خدمات علمی و مشاوره ای، و پاسخ گویی به نیازهای علمی و مسلکی جامعه در سطح ملی و منطقه فعالیت می نماید. این پوهنهی بر ارزش های دینی و اخلاقی، کیفیت آموزشی، تحقیق، نوآوری، عدالت، مسئولیت پذیری و کار جمعی تأکید دارد.

اهداف استراتژیک

اهداف اساسی پلان استراتژیک پوهنهی اقتصاد عبارت اند از:

1. **ارتقای کیفیت و بهره وری آموزش** از طریق استفاده از روش های نوین تدریس، آموزش محصل محور، برگزاری سمینارهای علمی، غنی سازی کتابخانه و ایجاد فرصت های کارآموزی برای محصلان.
2. **تطبیق برنامه های تضمین کیفیت و اعتباردهی** از طریق مستندسازی فعالیت های علمی، بازنگری نصاب های درسی، ارزیابی منظم کیفیت تدریس، استفاده از نظریات محصلان و تجهیز صنوف درسی.
3. **ایجاد فضای سالم، مصئون و عادلانه تحصیلی** از طریق رعایت اصل شایسته سالاری، مشارکت دادن محصلان در امور مرتبط با آنان، ارائه مشاوره تحصیلی و حمایت از فعالیت های علمی و فرهنگی.

4. گسترش همکاری‌های علمی و مسلکی با نهادهای دولتی، مؤسسات خصوصی، سازمان‌های علمی و سایر نهادهایی که در عرصه‌های اقتصادی و آموزشی فعالیت می‌نمایند.

برنامه‌های مهم آینده

در جریان دورهٔ پلان، پوهنچی اقتصاد توسعهٔ تحقیقات کاربردی در زمینه‌های اقتصاد محلی، بازار کار، فقر، بانک‌داری اسلامی و مدیریت منابع اقتصادی را دنبال می‌نماید. بازنگری نصاب‌های درسی، تقویت آموزش الکترونیکی، ارتقای ظرفیت استادان و محصلان، توسعهٔ زیربنای، تجهیز کتاب‌خانه و لابراتوار کمپیوتر و ایجاد دیپارتمنت اداره و تجارت نیز از برنامه‌های مهم آیندهٔ پوهنچی می‌باشد.

تطبيق و نظارت

ریاست پوهنچی با همکاری دیپارتمنت‌ها، مدیریت تدریسی، مدیریت اجرایی و کمیته‌های مربوط، مسئولیت تطبيق این پلان را بر عهده دارد. میزان پیشرفت پلان از طریق پلان‌های عملیاتی سالانه، شاخص‌های تعیین شده، گزارش‌دهی منظم و ارزیابی فعالیت‌های آموزشی، تحقیقی و اداری بررسی می‌گردد. این پلان در صورت تغییر شرایط داخلی و خارجی، به‌صورت منظم بازنگری و به‌روزرسانی خواهد شد.

تعریف اصطلاحات استفاده شده در پلان راهبردی (استراتژیک)

برنامه:

برنامه در سطح پوهنچی اقتصاد، به مجموعه اقدام‌های گفته می‌شود که به صورت آگاهانه و منظم برای دستیابی به اهداف علمی، تحقیقی و اداری این پوهنچی تهیه و اتخاذ می‌گردد. به عبارت دیگر، برنامه نقشه راهی است که برای تحقق اهداف مشخص پوهنچی اقتصاد، نحوه تخصیص منابع ضروری، تقسیم اوقات، تعیین وظایف و سایر عمل‌کردهای لازم را مشخص می‌نماید و به این پرسش‌ها پاسخ می‌دهد که چه کاری، با چه هدفی، توسط چه کسی، در کجا، در چه مدت زمانی، با کدام منابع، با چه تأثیری و چگونه انجام می‌شود.

راهبرد (استراتژی):

راهبرد (استراتژیک) در پوهنچی اقتصاد، طرح جامع و درازمدتی است که بر اساس طرز تفکر و اندیشه منظم مدیریتی، به‌منظور دستیابی به اهداف کلی و اختصاصی آموزشی، تحقیقی و خدماتی پوهنچی تدوین می‌گردد. به بیان دیگر، استراتژی چارچوبی است که در آن هدف‌ها، پالیسی‌ها، برنامه‌ها و زنجیره‌های عملیاتی پوهنچی اقتصاد در قالب یک

مجموعه منسجم و به هم پیوسته ترکیب و هم آهنگ شده و جهت فعالیت های علمی، تدریسی، تحقیقی و اداری این پوهنهی را مشخص میسازد.

برنامه راهبردی (استراتژیک):

برنامه راهبردی (استراتژیک) پوهنهی اقتصاد عبارت از خلاصه مراحل طرح شده و منسجم است که اهداف کلی پوهنهی را در ارتباط با اهداف دیپارتمنت های پنج گانه و سایر واحدهای مرتبط، در یک چارچوب واحد بیان می نماید. این برنامه، جهت گیری پنج ساله یا ده ساله پوهنهی اقتصاد را در عرصه های تدریس، تحقیق، خدمات اقتصادی و توسعه های مشخص کرده و مبنای طرح برنامه های سالانه و عملیاتی قرار میگیرد.

برنامه ریزی راهبردی (استراتژیک):

برنامه ریزی استراتژیک در پوهنهی اقتصاد، علم و هنر اتخاذ مجموعه ای از تصمیم ها و اقدام های مدیریتی است که با توجه به عوامل محیطی (داخلی و خارجی) برای رسیدن به اهداف پوهنهی تدوین، اجرا و ارزیابی میشود. در این روند، وضعیت موجود پوهنهی اقتصاد تحلیل شده، اهداف میان مدت و درازمدت مشخص می گردد و راهبردهای مناسب برای تحقق آن اهداف برگزیده میشود.

تدوین:

تدوین پلان استراتژیک پوهنهی اقتصاد، یکی از مراحل اساسی برنامه ریزی استراتژیک است که شامل تعیین دیدگاه، مأموریت، ارزش ها، اهداف، تحلیل عوامل محیطی (داخلی و خارجی)، تعیین حالت استراتژیک و انتخاب و اولویت بندی استراتژی های ممکن برای این پوهنهی میباشد. در این مرحله، ساختار کلی سند استراتژیک پوهنهی اقتصاد تنظیم و خطوط اساسی حرکت پنج ساله آن مشخص می گردد.

اجرا:

اجرا، مرحله دوم برنامه ریزی استراتژیک در پوهنهی اقتصاد است که شامل عملی ساختن استراتژی های انتخاب شده از طریق تعیین اولویت های استراتژیک، تعیین اهداف کوتاه مدت، طرح برنامه عمل سالانه، تدوین بودجه، تجدید یا طراحی ساختار پوهنهی، تدوین پالیسی های اجرایی، انتخاب سبک رهبری و تخصیص منابع میباشد. در این مرحله، استراتژی های کاغذی به برنامه های مشخص عملی در سطح دیپارتمنت ها، لابراتوارها و سایر بخش های پوهنهی تبدیل میشود.

ارزیابی:

ارزیابی، مرحله سوم چرخه استراتژیک بوده و به معنای سنجش میزان موفقیت پوهنهی اقتصاد در تطبیق استراتژی‌ها و برنامه‌های خود است. برای این منظور، مکانیزم‌های مشخص نظارت و ارزیابی طراحی میشود تا عمل کرد پوهنهی با معیارها، شاخص‌ها و پالیسی‌های وزارت تحصیلات عالی و پوهنتون بادغیس مقایسه و بازنگری گردد.

دیدگاه (چشم‌انداز):

دیدگاه پوهنهی اقتصاد، نمایانگر تصویر مطلوب و آرمانی از مسیر آتی و خط‌سیر علمی، تحقیقی و خدماتی این پوهنهی است. به عبارت دیگر، دیدگاه تصویری ذهنی و روشن از جایگاهی است که پوهنهی اقتصاد در افق زمانی پلان استراتژیک میخواهد به آن برسد و باید به گونه‌ای تدوین شود که برای تمام ذی‌نفعان قابل درک و انگیزه‌بخش باشد.

مأموریت:

مأموریت پوهنهی اقتصاد، مقصود و دلیل وجودی این پوهنهی را بیان میکند و نشان‌دهنده علت و فلسفه وجودی آن در چارچوب پوهنتون بادغیس و نظام تحصیلات عالی کشور است. بیانیه مأموریت، هویت پوهنهی اقتصاد را در قالب واژه‌ها توضیح داده و آن را از سایر پوهنهی‌های مشابه متمایز می‌سازد و باید روشن، شفاف، قابل فهم برای تمام سطوح پوهنهی و مورد قبول اعضای کادر علمی و سایر ذی‌نفعان باشد.

هدف:

در سطح پوهنهی اقتصاد، منظور از تعیین اهداف، تبدیل بیانیه مأموریت و دیدگاه استراتژیک پوهنهی به مقاصد مشخص، قابل سنجش و عملی است. هدف، نقطه‌ای است که کوشش‌ها و منابع پوهنهی به سوی آن معطوف میشود؛ اهداف باید دست‌یافتنی، چالش‌برانگیز، دارای بعد زمانی مشخص و همراه با مراحل و شیوه تحقق باشند و تعداد آنها به حدی نباشد که تمرکز مدیریتی و علمی پوهنهی را پراکنده سازد.

ارزش‌ها:

ارزش‌ها در پوهنهی اقتصاد، اصول اعتقادی پویا و اساسی اند که باید‌ها و نبایدهای رفتاری، علمی و اداری این پوهنهی را تعیین میکنند. ارزش‌های پوهنهی، مبنای تدوین آرمان، مأموریت و سیاست‌ها بوده و همچون رهنمودهایی

برای مسیر حرکت، تصمیم‌گیری و نوع تعامل اعضای کادر علمی، محصلان و کارمندان در چارچوب پوهنتون بادغیس عمل میکنند.

ماتریکس ارزیابی عوامل داخلی (IFEM):

در پوهنهی اقتصاد، عوامل داخلی به مؤلفه‌های گفته میشود که مربوط به درون پوهنهی بوده و بر خالف عوامل خارجی، زیر کنترل مدیریت آن قرار دارند و به دو دسته قوت‌ها و ضعف‌ها تقسیم میگردند. ماتریکس ارزیابی عوامل داخلی (IFEM)، ابزاری است برای تجزیه و تحلیل این قوت‌ها و ضعف‌ها تا تصویر روشنی از وضعیت درونی پوهنهی اقتصاد فراهم شود.

ماتریکس ارزیابی عوامل خارجی (EFEM):

در این ماتریکس، محیط کلان تأثیرگذار بر پوهنهی اقتصاد، شامل عوامل اقتصادی، سیاسی، قانونی، اجتماعی، فرهنگی، تکنالوژیک و بین‌المللی مورد بررسی و تفسیر قرار میگیرد. بر اساس نتایج ماتریکس EFEM، فرصت‌ها و تهدیدهای که از محیط بیرونی بر فعالیت‌های آموزشی و تحقیقی پوهنهی اقتصاد اثر میگذارد شناسایی و تحلیل میشود.

ماتریکس عوامل داخلی و خارجی (IEM):

این ماتریکس، یکی از ابزارهای مناسب برای تطبیق و مقایسه نتایج تحلیل عوامل داخلی و خارجی در پوهنهی اقتصاد است. خروجی ماتریکس IEM، حالت استراتژیک پوهنهی را مشخص کرده و زمینه را برای انتخاب مناسب‌ترین استراتژی‌ها فراهم میسازد.

سوات (SWOT):

سوات، مخفف واژه‌های نقاط قوت (Strengths)، نقاط ضعف (Weaknesses)، فرصت‌ها (Opportunities) و تهدیدها (Threats) بوده و از مهمترین ابزارهای تدوین استراتژی در پوهنهی اقتصاد است. با استفاده از این و روش، نخست عوامل داخلی و خارجی پوهنهی تجزیه و تحلیل شده و سپس تصمیم‌های استراتژیک به گونه‌ای اتخاذ می‌گردد که قوت‌های پوهنهی با فرصت‌های محیطی متوازن شده و ضعف‌ها و تهدیدها به حداقل برسد.

نقطه قوت:

در پوهنهی اقتصاد، نقطه قوت عبارت از شایستگی و توانمندی ممتاز علمی، تحقیقی، فنی یا مدیریتی است که به وسیله آن پوهنهی میتواند نسبت به نهادهای مشابه در عرصه‌هایی چون منابع انسانی متخصص، امکانات لابراتواری، رابطه با نهادهای اقتصادی و تصویر مثبت در میان جامعه برتر باشد. شناسایی و تقویت این نقاط قوت، مبنای تدوین استراتژی‌های تهاجمی و رقابتی پوهنهی قرار میگیرد.

نقطه ضعف:

نقطه ضعف در پوهنهی اقتصاد، نوعی محدودیت یا کمبود در منابع، مهارت، امکان و توانایی است که به گونه محسوس مانع عمل کرد مؤثر و باکیفیت پوهنهی میشود. کاهش یا رفع این نقاط ضعف از طریق برنامه‌های اصلاحی، توسعه‌ای و تأمین امکانات، یکی از محورهای اصلی استراتژی‌های محافظه کارانه و تدافعی پوهنهی است.

فرصت:

فرصت، هر عامل خارجی است که میتواند پوهنهی اقتصاد را در نایل شدن به مأموریت و اهدافش یاری رساند، مانند برنامه‌های حمایتی دولت، پروژه‌های انکشافی اقتصادی، نیاز بازار کار به متخصصان اقتصاد و همکاری نهادهای بین المللی، بهره‌برداری سنجیده از این فرصت‌ها، پوهنهی را در مسیر رشد مثبت و پایدار قرار میدهد.

تهدید:

تهدید، هر گونه عامل نامطلوب در محیط بیرونی است که میتواند روند موفقیت پوهنهی اقتصاد را با خطر مواجه سازد؛ مانند محدودیت بودجه، تغییرات ناگهانی در پالیسی‌های اقتصادی، رقابت مؤسسات مشابه و تغییرات وسیع تکنالوژی بدون آمادگی کافی است. شناسایی و مدیریت این تهدیدها، از ضرورت‌های اساسی در تدوین استراتژی‌های تدافعی و رقابتی پوهنهی است.

استراتژی‌های تهاجمی (SO):

در قالب این استراتژی‌ها، پوهنهی اقتصاد می‌کوشد با تکیه بر نقاط قوت داخلی خود، از فرصت‌های موجود در محیط بیرونی حداکثر استفاده را به عمل آورد. نمونه آن، توسعه برنامه‌های تحقیقی و خدمات مشورتی اقتصادی با استفاده از کادر علمی متخصص و پروژه‌های حمایتی ملی و بین‌المللی است.

راهبرد (استراتژی)های محافظه کارانه (WO):